

Kloss, som var festet på åsen, og som man kunde slå opp og ned etter, som man vilde ha Dybden. Senere anskaffedes Hjul, men alltid Restill på disse Ploger.

En Plog som Fig. 10 er ukjent.

Noen speciel Slede eller annen Innretning kun for Kjøring av Plogen mellom Jordene er ukjent.

Plog som Fig. 12 helt ukjent på disse Kanter både av utseende og Navn.

Plogen består av Plogås, Plogarmene, Plogfjøl, Plogrestill og Plogsløpsko.

Ard uttales Al med Tjuk L og hankjøn. i Bygdemålet.

Paul Woxeng, Bergsnov.

N. Trøndelag
Vikna.

Emne Nr. 2:

Transport av Høy.

Høyonna har til alle Tider skapt en travel Tid for Bonden. Med dette Onnearbeide fulgte både Strevsomhet og meget tungt Arbeide, især førte Transporten av Gresset i rå Tilstand eller også Høyet, når det var blitt tørt, meget Slit med seg. Det berodde dog meget på, hvor Gresset ble slått og hvorledes Tørreforholdet artet seg, når Gresset var ført på Tørreplassen, Det var nemlig en almindelig Skikk i gamle Dage å ha Utslatter på Øyene - såkalte Slåttøyer- og tildels også i Utmarken på Strenner og Fjellskard. foruten det de føret på Innjordet på Gården.

Det viktigste Transportredskap på Smågårdene og Husmannsplassene var Trillbåra. Mange trilla Høyet inn på Låven med Trillbåra, som var opprigget med en forholdsvis høi Trekjerm eller Grina, som Høyet ble kastet opp i. De, som var Fagfolk med dette Arbeide, drog Båren etter seg lik en Hest for en Kjøredning. De, som var vant med slik Føring kunde trekke store Bøla -Lass-

4 på denne Måte. Senere i Tia ble også brukt Handvogn.

2
Når det var kort Veg fra Jordet inn på Låven, kunde de bære Høyet i Kjemmer, men var de i det minste 2 Personer ved Arbeidet, bar de det helst inn på Staura eller også i Taugbøla.

Høykjemmene ble båret inn med feste av Hånddriva på utsiden av Kjemma og en Hånd på Innsiden og slengt på Skuldren. Det var utrolig, hvor stor Bøle i en enkelt Kjemme man kunde fa med seg på den Måte, når det var en sterk og vant Kar.

på Gårdsbruk, hvor man hadde Hest, brukte de fleste helt ut i 60-70 årene, enkelte endog i 1890 årene Høyslea til å trekke Høyet fra Englandet inn på Låven. Disse Høysleder var utstyrt med Meia og en lang Rotkrok i den ene Ennen på Bundfjøla. Når dette Redskap var i Bruk, sa man, man kjørte på Tåmein. Senere utstyrte man Sleden med to små Hjul under baktil og med mindre Meier foran uten Skoning. - Hjulslea-.

Høyvogn kom først i Bruk i 70 årene, og den første som anskaffet seg en notids Høyvogn med 2 Hjul uten Slede foran på Vikna var Gårdbr. Kristian Ellingsen, mens han hadde Gard på Ofstad i Vikna. omkr. 1870. Darrisser kom først i alminnelig bruk i Bygda i Tiden omkring første Verdenskrig.

Øy- og Utengslått var meget almindelig før i Bygda. Dette er nå stort sett helt avlagt og av flere Grunne, for det første på Grund av kostbar Arbeidshjelp, men likeså meget skyldes det, at Utmarks-teigene, som før var Engslått er gått over til Beite - Kulturbeite - Havning for Kjør og Sauer, samtidig som man har lagt Vind på større Nydyrkning i sammenheng med Innjorden, etterat Staten begyndte å yde Bidrag til dette Øiemed. Videre grunnet den alsidige Bruk av Kunsthøvd, som øket Avlingen og gjorde den gamle Bruksmåte lite lønsom.

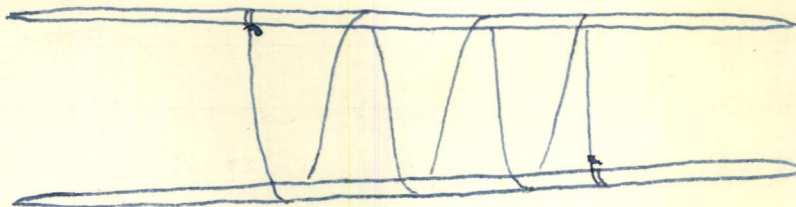
Øy- og Utengslåtten var både tung og strevsom men der fulgte meget Liv og Morro med dette Arbeide.

Gresset på Utøyene ble slått og ført til Heimlassen som Rågress i større Båter som Seksringer- Skottkjøipinger, Kobbromminger og Ottringer. Der måtte ofte fullt Utstyr til på slike Turer med Mat, Dekktøi og Redskaper. Sjøvegene kunde være på Milevis lange, hvorfor ^{slåttfolk} de måtte overnatte på Slåttøya, når den var stor, og det var megen slått på den, og da ^{praktiseres} ~~var~~ det å Kjelle, å ligge under ~~Natta~~ om Natta. Man nyttet til dette Bruk Seglet på Båten og med 2 korslagte årer foran, hvor man la en tredje i Sula med den ene Ende og den andre Enden hvilende på en Bergtrapp, som passet for Høvet. Seglet trakk de så over denne Ramme. Under dette Ly spiste de i ^{Rusk-ør} Regnvær og sov ^{under det} om Natta.

Når de så var ferdig med Slåtten, bar de Gresset i Bølbann til Båten. Det var ikke skjelden Deltagerne kappedes om, hvem som kunde bære største Bølerne - igrunden et Slit uten like.

I Båten måtte de sette opp Oppstandere, og ^{over Bordingen} Bordmaterialer langs etter/for å få mest mulig med seg. Båten kunde ofte bli høgfermt og rank. ^Å fare med en slik Høyfarm, når det ble sterk Kuling, var ofte farefullt. Det råde tettepakkede Gresset kunde ofte ta Varme, før man fikk det på Land til tørk. Derfor var det om hurtigst mulig å få det på land til små Dunger utover Jordet. Ofte måtte man benytte Natta til slikt Arbeide, da man i de fleste Tilfælde måtte benytte Floa - toppet Sjø- ^{der man i Vågen} for å få den lastede Båt så langt fram mot Stranna ^{av Gresset} før Opplossingen. Det gjalt om å få kortest mulig Transport fra Laplassen til Tørringsplassen.

Lossingen av Høvet foregikk på den Måte, at to og to Mann bar det på Staurer, som var festet sammen med Snøre, som ble lagt i flere Bukter fra den ene Staur til den annen og rundt disse.

Høybåre.

I Slåttonna var det også meget Gressrøsking på Smårommene i gamle Dage. Det man ikke fikk tak i med Ljåen, tok de med Henderne, da det tåltes ikke, at noe Gress ble stående igjen. Ute på de bebodde Øyene, hvor der var lite om før, røsket de Gress, og når det var dårlig tørk, bandt de Gressknippet med Snøre og hængte det på Råved til Tørring.

Høyhesjing var lite kjent og brukt i gammel Tid. De første Hesjematerialene var Påler og Råved såkalt Hesjived. Denne tørringsmåte var omtalt før 1850 i Bygda, men ikke benyttet i almindelighet. Det var først etter 1870 årene. Omkring 1880-90 gikk man mere over til å bruke Kornstaur med Linsnøre strekt mellom Staurene. Dette slags Snøre gav nokså meget tøy, hvorfor man gikk over til Tjæraug som Erstatning av førstnevnte. Det var betydelig holdbarere og mere egnet til Høytørring. Men sistnevnte Hesjesnøre falt nokså kostbart. Noen år etter århundreskiftet ble det Hesjestrøngen av jern galvanisert, som kom til å erstatte Hampsnøret som Hesjemateriale. I det siste har man begyndt å bruke aluminiumstreng.

I eldre Tid tørret man alt Gresset på Vollen, og de vilde faktisk ha Regn på det, før man Høyet det i Hus. Man hadde den Tru, at Høyet ble mere næringsrikt og drøkt -drøiere-, når det hadde regnet i det.

Gamle Karen Olddtr. Valøy på Ytter Vikna og som levde i første Halvdel av forrige årh. skal ha sagt, at det var ikke brukelig å rake Høyet ihop, før

5.
det hadde regnet i det, da der var en slags Sleipe i det,
som måtte vaskes bort, før ble det ikke godt Høy til Kua.

Høyet, som ble slått i Skåra, ble senere
breidd på Vollen. Det var Karene, som slog Gresset her i
Bygda og Kvinnfolkene som breidd Gresset. Det var rift
etter ei god Breiartaus. Ei fullgod Breiartaus skulde
breie Gress etter 3 Slottera, var det sagt. Under Berging
av Høyet på Vollen satte man det sammen i Donga eller
Mua, ~~Var~~ det tørt, satte man det sammen i Sotor.

Det var Håndrivene-smårivene- som
ble brukt både til Breiing, ihopraking og under Hesjing.
(gresset)
Før man hengt Høyet på Hesjene, kjemmet man det i små
Kjemmer. No er ~~det~~ ^{denne Hesjemåte} nesten helt avlagt overalt, da man på
~~Breite~~ ^{har} hvor man Hest ialmindelighet også har en Slæprive,
som slæper Gresset til Hesjen. Her blir det hengt på Streng
^{i Fanger}
~~en~~ direkte uten å kjemme. Et det grovt Høy-Kløvergress
eller Timothei legger man også Gresset i Hesjen med
Gaffel. Det gjelder å spare Tid og Arbeidskraft.

Den første Slåmaskine kom på Vikna
i 1876 og var innkjøpt av Gårdbruker Peder Lund, Kvalfjord.
Han var i sin Tid Bygdens Ordfører og eiende og drev
Bygdens største Gårdsbruk den Gang.

Den første Traktor kom til Bygda
i 1936, men først 10 år etterpå begyndte man å avlaste
Hesten i Slåttonna med å benytte Traktoren som Trekkraft
foran Slåmaskina. For et par år siden er det enkelte som
har satt Slåmaskinkniv på selve Traktoren.

Man kjører også Høyet inn med Traktor
No. Det er slutt med den Tid, da mannen og Kjerringa kap-
pedes om, hvem som skulde få første Høybøla inn på Låven,
da det senere vilde vise seg på Avkommet av Kreaturene.
Maskinalderen har tatt bort all gammel Fordom og Mystikk.

10 6.
De Langvogner og Darrisser, som ialmindelighet blir brukt på Gårdsbrukene i Vikna for en Høst kan variere noe i Størrelse, men en Gjennomsnittstørrelse for selve Vognflaten er for

Langvogn	mtr. Lang	Mtr. bred
----------	-----------	-----------

Darris	"	"	"	"
--------	---	---	---	---

Disse Redskaper blir ikke bare benyttet til Høykjøring, men all forekommende kjøring, som egner seg for disse Redskaper således også til Kornkjøring etc.

Skrinner på Langvogn var ikke brukelig i gamle Dage. men istedet brukte man en slags Reipinnretning med en Taugbuk, hvis ender var festet en på hver Arm. Et lignende Taugverk var festet etterst på Vogna, men fra denne Taugbukten, var der på Midten festet et lengere Taug, som man reipet med. Når Lasset var ferdig til reipings, la man en dertil ordnet Råvedstang langs etter Toppen på Lasset. Denne var foran innhugget med et Hakk - et mottak - som man la Taugbukten foran i. Så kastet man Reipenden bak over less-^{ar}staturen og reipet ^{strammet} til, og når så denne ble belagt, var Lasset ferdig til å kjøres bort. Under Lessingen var der alltid en av Folkene - helst en Ungdom ofte også en Kvinnemenneske oppe på Lasset og ~~tok imot og~~ ^{tok} imot Høyfangene, som ble ^{langt} ~~kastet~~ opp på Lasset med Henderne fra de, som stod nede på Marka, delvis også ved Hjelp av Håndriva. I senere Tid blir det ialmindelighetsset med Høygaffel.

Når man strammet til på Reipet, ble der gjærnest sagt: "No må du ijt gi Kjerringa noko" d.v.s. man må beholde det Taket, man har fått og ikke la Tauget gli tilbake, før man har gjort fast - belagt Tampen. "Reip godt og gjøla godt", sa ho Marit Sund.

Denne Lessemetoden er no i sin almindelighet stort seet forladt, etterat man har fått forsynt Vogna med Sklinna rundt. Men i Mellemtida - over-

-gangstia, mens man benyttet Sklinna bare foran og bak på Vogna, var det også brukelig å feste lasset med Lessarstaur og Reipinnretning.

Et Høylass varierer mellom 200 og 300 kg.

Her kjennes ingen Særregler med det siste lasset. Men der måtte ihvertfall ikke ligge noe Høy igjen på Marken. Alt Høy ble omhyggelig samlet opp. Man raket tillike alle Kjøreveger, da intet måtte gå tilspille, etterat Innhøstningen av Høyet eller Høyonnen var forbi.

Der har aldrig været skikk og bruk å benytte 2 Hester for Vogn eller Slea, når man kjørte inn Høy her i bygda.

Høyet eller gresset ble ved Fellesslått delt ved Kjemma. De kjemmet det ved Håndrive og laga like store Kjemmor, og så skulde Eierne få velge seg hver sin Kjemme.

Felleshøyet ble kjørt Heim tørt, etter at det var delt på Tøkarplassen. Det var ingen bestemt som ialmindelighet anga Tiden for Utslått og Bytting i almindelighet. Dette Arbeide ble gjernest utført, når de hadde gjort fra seg det viktigste på Heimjordene.

Men der går ord fra enkelte Grender, at der kunde opptre en mere eller mindre dyktig Person, en liten Høvding eller Konge, som tok Råvaldet. Således fortelles det fra Vester-Vikna, hvor man har ordet etter en viss Gårdmann, som het Hans - - fd.1725. om at "Han Gammel-Hans By'tta og han Gammel-Hans tok". Det var ikke bare under felles Høying, men også under felles Eggsanking (Eggleiting) og Bytting av samme Produkt.

Noen Vinterkjøring av Høy er og har været lite anvendt her i Bygda.